

Відгук офіційного опонента
доктора юридичних наук, професора Віхляєва Михайла Юрійовича
на дисертацію

Д'ячука Максима Юрійовича на тему: «Правове регулювання здійснення процедур у сфері публічних закупівель», поданої на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертації та зв'язок її з науковими програмами, планами, темами

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена тим, що сфера публічних закупівель є одним із ключових механізмів забезпечення належного функціонування держави, органів місцевого самоврядування, державних і комунальних установ, а також ефективного та цільового використання публічних фінансових ресурсів. Саме через належне правове регулювання процедур публічних закупівель забезпечуються принципи відкритості, прозорості, добросовісної конкуренції, недискримінації учасників, запобігання корупційним проявам і раціонального витрачання бюджетних коштів.

Особливої значущості обрана тема набуває в умовах сучасного реформування національної системи публічних закупівель, її адаптації до європейських стандартів, цифровізації процедур закупівель та підвищення вимог до правової визначеності дій замовників, учасників і контролюючих органів. Практика застосування законодавства у цій сфері свідчить про наявність низки проблем, пов'язаних із неоднозначністю правового регулювання окремих процедур, складністю правозастосування, наявністю корупційних ризиків, а також потребою в удосконаленні механізмів контролю та оскарження.

Науковий інтерес до цієї проблематики обумовлений також необхідністю комплексного осмислення адміністративно-правових засад здійснення процедур у сфері публічних закупівель, визначення їх місця в системі публічного управління, уточнення змісту відповідних правових категорій та вироблення пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства. У цьому аспекті дисертаційне дослідження має не лише теоретичне, а й виразне практичне значення, оскільки його результати можуть бути використані у нормотворчій діяльності, правозастосовній практиці, а також у подальших наукових розробках.

Таким чином, тема дисертації є своєчасною, суспільно значущою та науково обґрунтовано актуальною, що зумовлює її важливість як для розвитку юридичної науки, так і для вдосконалення практики правового регулювання процедур у сфері публічних закупівель.

Отже, обрана тема дисертаційного дослідження є своєчасною, суспільно важливою та належним чином обґрунтованою з наукового погляду, що визначає її значення як для подальшого розвитку юридичної науки, так і для вдосконалення практики правового регулювання процедур у сфері публічних закупівель. Дисертація М.Ю. Д'ячука, присвячена комплексному аналізу правового регулювання здійснення процедур у сфері публічних закупівель, спрямована на узагальнення наукових підходів, виявлення актуальних проблем правозастосування та формування практичних пропозицій щодо вдосконалення відповідного законодавства, має істотну наукову та прикладну цінність. Обрана проблематика безпосередньо відповідає сучасним пріоритетам державної політики у сфері забезпечення відкритості, ефективності, конкурентності та правомірності використання публічних фінансових ресурсів, а також є вагомим складовим елементом розвитку сучасної правової доктрини у сфері публічних закупівель.

Додатково актуальність теми дисертації підтверджується її відповідністю планам наукових досліджень Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», а також основним напрямом

науково-дослідної роботи Навчально-наукового інституту гуманітарних і соціальних наук цього закладу вищої освіти. Дисертаційне дослідження виконане з урахуванням сучасних тенденцій реформування національного законодавства, цифровізації механізмів публічного управління, забезпечення прозорості діяльності органів публічної влади та наближення національного правового регулювання до європейських стандартів. Робота узгоджується з перспективними напрямками наукових досліджень у галузі права та виконана в межах наукової теми «Реалізація та захист майнових та немайнових прав приватної особи» (Юр-32 № д.р.0121U110613), що розроблялась на кафедрі цивільного, господарського та екологічного права Навчально-наукового інституту гуманітарних та соціальних наук Національного технічного університету «Дніпровська політехніка». Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (протокол № 8 від 30 червня 2022 року).

Належний ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується виваженим використанням комплексу загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання, достатнім рівнем узагальнення теоретичних підходів, представлених у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі, опрацюванням норм національного законодавства України у сфері публічних закупівель, а також належною апробацією результатів дослідження та їх оприлюдненням відповідно до встановлених вимог.

Аналіз змісту дисертації свідчить, що на всіх етапах наукового пошуку автором застосовано сучасні загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, що забезпечили цілісність, системність і належну глибину наукового аналізу обраної проблематики. Зокрема, діалектичний метод використано для виявлення сутності правового регулювання процедур у сфері публічних закупівель, встановлення внутрішніх суперечностей у відповідній сфері та визначення тенденцій її розвитку; методи

аналізу і синтезу застосовано під час дослідження змісту процедур публічних закупівель, їх окремих елементів і подальшого узагальнення наукових підходів; метод класифікації дав можливість впорядкувати види процедур у сфері публічних закупівель, а також систематизувати їх характерні ознаки.

Серед спеціально-юридичних методів важливе місце посідає історико-правовий метод, за допомогою якого досліджено становлення та розвиток законодавства у сфері публічних закупівель, а також еволюцію підходів до правового регулювання відповідних процедур. Формально-юридичний метод використано для аналізу нормативно-правових актів, що визначають засади, порядок та особливості здійснення процедур у сфері публічних закупівель. Системно-структурний підхід дав змогу розглянути правове регулювання процедур у сфері публічних закупівель як цілісну систему взаємопов'язаних елементів, що функціонують у межах єдиного правового механізму. Крім того, у дисертації застосовано порівняльно-правовий метод, який дозволив виявити спільні та відмінні риси національного й зарубіжного досвіду правового регулювання публічних закупівель, а також окреслити перспективи адаптації українського законодавства до європейських стандартів.

Структура дисертації є логічною та обґрунтованою, оскільки складається зі вступу, двох розділів, що включають шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків, що загалом сприяє досягненню поставленої мети та реалізації визначених завдань дослідження. Джерельна база дисертації є достатньо репрезентативною: автором опрацьовано значний масив наукових і нормативних джерел, що забезпечило належний теоретичний та нормативний фундамент дослідження. Нормативну основу роботи становлять Конституція України, закони України, підзаконні нормативно-правові акти, що регулюють сферу публічних закупівель, акти Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, а також інші документи, які визначають засади функціонування відповідного правового механізму.

Емпіричну базу дослідження становлять матеріали практики застосування законодавства у сфері публічних закупівель, діяльність

уповноважених органів, органів контролю та оскарження, судова практика, статистичні й аналітичні матеріали, а також довідкові та публіцистичні джерела, що стосуються проблем правового регулювання відповідних процедур.

У цілому зміст дисертації характеризується достатньо високим теоретичним, науково-методологічним і прикладним рівнем вирішення поставлених завдань, самостійністю та цілісністю проведеного дослідження, що дозволило авторові досягти поставленої мети, реалізувати визначені дослідницькі завдання та повною мірою розкрити тему дисертаційної роботи.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що робота є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексних наукових досліджень, що присвячені встановленню правового регулювання здійснення процедур у сфері публічних закупівель. Здійснене дослідження дозволило сформулювати нові наукові положення та висновки, обґрунтовані особисто здобувачем, зокрема: *уперше*: визначено нормативно-правову модель публічних закупівель як системи процедур, що одночасно реалізує антикорупційну функцію та інструменти сталого розвитку, характерні для права ЄС, де розуміння системи публічних закупівель у цифровому середовищі має виходити із визначення ключових результатів правового регулювання, що виступає не лише як інструмент укладення договору, а й забезпечення процедурної легітимності рішень замовника та контролюючих органів; *удосконалено*: процедурні критерії оцінки ефективності закупівель (своєчасність, відкритість даних, пропорційність вимог, контрольованість рішень), які можуть бути використані для вдосконалення національного регулювання та його гармонізації зі стандартами ЄС; *набуло подальшої розробки*: положення про подвійний характер договору про закупівлю: приватноправова форма поєднується з публічно-правовим змістом, а за використання бюджетних коштів договір набуває ознак адміністративного договору, що потребує спеціальних гарантій прозорості та підзвітності.

На особливу увагу заслуговують такі результати дослідження, де:

- обґрунтовано, що публічні закупівлі є ключовим інструментом раціонального, прозорого й підзвітного розпорядження публічними фінансами, а ефективність закупівельної системи визначається насамперед якістю процедурного регулювання, яке формує передбачуваність управлінських рішень і мінімізує корупційні ризики (підрозділ 1.1);

- встановлено, що дворівнева архітектура електронної системи «Прозорро» формує специфічний формат публічно-приватної взаємодії, у межах якого авторизаційні, субавторизаційні та деавторизаційні провадження виступають ключовими механізмами допуску й контролю електронних майданчиків та їх операторів (с. 55-60);

- визначено функціональне призначення публічних закупівель, розкрито їх адміністративно-правову природу та доведено, що ключову роль у забезпеченні законності й ефективності цієї сфери відіграють адміністративні процедури, при цьому автором запропоновано їх класифікацію та виокремлено характерні ознаки, що дозволяє систематизувати національне законодавство й удосконалити правозастосовну практику (підрозділ 1.3);

- систематизовано ознаки й види адміністративних процедур у сфері закупівель, розкрито їх етапність та уразливі точки (передусім стадії планування, формування документації, встановлення кваліфікаційних критеріїв і кваліфікаційного розгляду), де концентруються корупційні ризики та дискреція замовника.

Поряд із наведеними результатами, дисертація містить також інші змістовні, обґрунтовані та корисні для науки і практики висновки, положення та пропозиції. Виконана автором науково-дослідна робота має самостійний характер, ґрунтується на власних напрацюваннях здобувача та є вдалою спробою комплексного осмислення й удосконалення правового механізму здійснення процедур у сфері публічних закупівель з урахуванням сучасних європейських орієнтирів розвитку публічного управління.

Наукове та практичне значення роботи. Виконана М.Ю. Д'ячука наукова робота сприяє розв'язанню низки теоретичних і практичних питань,

що мають важливе значення для розвитку правового регулювання здійснення процедур у сфері публічних закупівель.

Теоретичні положення та практичні рекомендації, сформульовані в дисертації, можуть бути використані в подальшому у правотворчій діяльності – з метою вдосконалення чинного законодавства у сфері публічних закупівель, уточнення змісту чинних і перспективних нормативно-правових актів, зокрема Закону України «Про публічні закупівлі», підзаконних нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, уповноважених органів у сфері закупівель, а також актів, що регулюють питання контролю, моніторингу та оскарження закупівельних процедур.

Результати дослідження можуть бути використані і в правозастосовній діяльності – для підвищення ефективності практичного здійснення процедур у сфері публічних закупівель, удосконалення діяльності замовників, учасників закупівель, уповноважених осіб, контролюючих органів та органів оскарження, а також для забезпечення належного застосування законодавства у цій сфері.

У науково-дослідній сфері положення дисертації можуть слугувати підґрунтям для подальших наукових розробок із проблем правового регулювання публічних закупівель, підготовки наукових статей, монографій, навчальних посібників і методичних матеріалів з відповідної тематики.

У навчальному процесі результати дисертаційного дослідження можуть бути використані під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право і процес», «Господарське право», «Фінансове право», «Інформаційне право», а також спеціальних курсів, присвячених правовому регулюванню публічних закупівель і публічному адмініструванню.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Визнаючи загалом високий науково-теоретичний рівень роботи М.Ю. Д'ячука, її важливе практичне значення, слід зазначити, що як і будь-яке дослідження складної наукової проблеми дана дисертація містить і спірні, не зовсім обґрунтовані

положення, які є підставою для висловлення певних зауважень, підґрунтям наукової дискусії, зокрема:

1. Безумовно позитивним є звернення автора до практики здійснення фінансового контролю та окремих статистичних показників у сфері публічних закупівель. Проте використані приклади, хоча і підсилюють прикладний характер дослідження, не завжди супроводжуються достатнім аналітичним узагальненням. У деяких випадках доречним було б ширше показати причинно-наслідковий зв'язок між виявленими порушеннями, недоліками нормативного регулювання та запропонованими автором напрямками удосконалення адміністративних процедур;

2. Робота демонструє належний рівень джерельної бази, однак у низці фрагментів значна кількість посилань на нормативно-правові акти, дати їх прийняття, технічні характеристики окремих процедур або деталі функціонування системи ProZorro дещо ускладнює сприйняття основної авторської думки. За рахунок певного ущільнення фактичного матеріалу та посилення логічних переходів між окремими положеннями виклад став би більш цілісним і концептуально виразним;

3. Однією з центральних ідей підрозділу 2.1 є обґрунтування того, що процедури публічних закупівель за своєю природою належать до системи адміністративних процедур. Такий підхід є науково цікавим і методологічно продуктивним, однак потребує ще ширшого теоретичного обґрунтування. Зокрема, у роботі доцільно було б глибше розкрити, яким чином адміністративно-процедурний елемент співвідноситься з господарсько-правовою та договірною природою закупівельних відносин;

4. На с.99-100 аргументовано підкреслюється, що процедури публічних закупівель завершуються ухваленням відповідних рішень, які можуть бути оскаржені, а отже мають ознаки адміністративного акта. Разом із тим у роботі не завжди достатньо чітко розмежовано, які саме рішення замовника слід розглядати як адміністративні акти у власному розумінні, а які є лише

процесуальними діями або проміжними рішеннями в межах закупівельної процедури. Більш детальне теоретичне опрацювання цього питання посилило б аргументацію автора і сприяло б більшій визначеності запропонованої концепції.

Висловлені зауваження відображають складність і багатогранність досліджуваної проблематики, мають переважно дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи М.Ю. Д'ячука. Проведений автором самостійний науковий пошук, спрямований на розв'язання важливих теоретичних і практичних питань у сфері правового регулювання процедур публічних закупівель, безумовно заслуговує на підтримку.

Дисертація містить низку наукових положень, висновків і пропозицій, які характеризуються науковою новизною, є особистим результатом роботи автора та мають важливе науково-теоретичне і практичне значення для подальшого розвитку юридичної науки та вдосконалення правозастосовної практики у сфері публічних закупівель.

Дисертаційне дослідження оформлено відповідно до встановлених вимог. Аналіз змісту роботи дає підстави стверджувати, що автором дотримано принципів академічної доброчесності, а також забезпечено належний рівень самостійності у проведенні наукового дослідження.

Отже, наведене дає підстави для висновку, що дисертація на тему «Правове регулювання здійснення процедур у сфері публічних закупівель» є самостійною, завершеною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для юридичної науки.

З урахуванням того, що висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертації, слід констатувати, що подана дисертаційна робота на тему «Правове регулювання здійснення процедур у сфері

публічних закупівель» за своїм змістом і рівнем виконання відповідає вимогам чинного законодавства України, зокрема Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, а також Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

У зв'язку з цим автор дисертації, Д'ячук Максим Юрійович, за результатами публічного захисту заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,
провідний науковий співробітник
науково-дослідної частини
юридичного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

 М.І.У. Віхляєв

Згідно М.І.У. Віхляєва
засвідчую

Лат. Віхляєв

Лат. Віхляєв

